O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’IIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI

"Tasdiqlandi"
Rektor M.T.Xodjiyev
____
"29" 08 ________ 2024-yil
№ 1.22 - 2024

QIYOSIY ADABIYOTSHUNOSLIK FANI O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200 000 – San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi: 230 000 – Tillar
Ta’lim yo‘nalishi: 60230100 – Filologiya va tillarni o‘qitish (o‘zbek tili)

Guliston-2024

Scanned with ACE Scanner

Fanning nomi	Qiyosiy adabiyotshunoslik
Fan/modul kodi	QA1605
Fan/modul turi	Majburiy
O‘quv yili	2026/2027
Fan semestri	6
Ta’lim tili/turi	O‘zbek/kunduzgi
Fanga ajratilgan soat/kredit	150/5
Auditoriya soat/kredit	60/2
Mustaqil ta’lim uchun ajratilgan soat/kredit	90/3

I. FANNING MAZMUNI

Fanni maqsadi: jahon adabiyoti namunalarini bir butunlikda, umumiy poetik tamoyillar asosida o‘rganish, milliy adabiyotni boshqa millatlar badiiy tafakkuri bilan mushtarak hodisa sifatida talqin etish, jahon adabiyotining yetuk namoyandalari biografiyasi, adabiy muhiti, poetik mahorati, uslubi, badiiy konsepsiyasi masalalarini o‘rganishdan iborat.

Fanning vazifasi: jahon xalqlari adabiyotining badiiy, tarixiy, falsafiy, ruhiy-ma‘naviy omillari haqida tushuncha berish, mif va adabiyot munosabati masalasini o‘rganish, jahon xalqlari madaniy-ma‘naviy hayotida muhim o‘rin tutgan adabiy davrlarni o‘rganish, adabiy oqim va yo‘nalishlarning shakllanish tarixi, nazariy-estetik asoslari, adabiy-tarixiy jarayonda tutgan o‘rni va ahamiyatini yoritib berish, jahon adabiyoti tadrijida sezilarli iz qoldirgan ijodkorlar biografiyasi, asarlari, adabiy muhiti, uslubi va badiiy mahoratini ilmiy talqin etish, jahon adabiyotining eng sara namunalari misolida adabiy turlar va janrlar takomili muammolari haqida fikr yuritish, Sharq-u G‘arb masalalarini qiyosiy-tipologik hamda tadrijiylik prinsiplari asosida talqin etish, jahon adabiyoti namunalarining o‘zbek tilidagi tarjimalari va adabiy ta‘sir masalalariga diqqat qaratish va o‘rganish.

II. ASOSIY NAZARIY QISM

(Ma’ruza, amaliy (seminar) va mustaqil ta’lim mavzulari)

II.I Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

№	Modul nomi	Ma’ruza mashg‘ulotida ko‘riladigan mavzular	Amaliy mashg‘ulot bo‘yicha mavzulari	Seminar mashg‘ulot bo‘yicha mavzulari	Mustaqil ta’lim va mustaqil ish mavzulari
1	1-mavzu: “Qiyosiy adabiyotshunoslik” fanining maqsad va vazifalari, predmeti va mazmuni	Dunyo xalqlari, xususan, Sharq va G‘arbning shoh asarlarini o‘rganish va estetik tahlil etish, bu asarlarning insoniyat hayotidagi ahamiyatini tushuntirish, bugungi adabiy jarayongacha bo‘lgan adabiy tamoyillar, maktablar, yo‘nalishlar, oqimlar, ijodiy metodlar va individual ijodkorlarga xos usul va poetik kashfiyotlar	“Alpomish” va “Odisseya” dostonlaridagi o‘xshash syujet, obraz, detal va motivlar	Qiyosiy tahlilning ilmiy-nazariy asoslari va prinsiplari. Qiyosiy tahlil metodologiyasi	Sentimental adabiyotning Sharqu G‘arbga oid xususiyatlari
2	2-mavzu: Ilohiy kitoblar va mifologik tafakkur masalasi	Qadimgi davr adabiyotshunosligi. Arastu – adabiyotshunos. Sharq adabiyotshunosligi: ilmi aruz, ilmi qofiya, ilmi bade’. Tazkiralar – Sharq adabiyotshunosligi muhim	Sharq va G‘arbda teatrning shakllanishi	Tarjima – qiyosiy adabiyotshunoslik obyekti sifatida	Romantizmning ijtimoiy-estetik omillari

Scanned with ACE Scanner

		manbasi. G'arb adabiyotshunosligi. Bualo, Belinskiy tadqiqotlari. Gegel "Estetika"si. Adabiyotshunoslik rivojida matbuotning o'rni. Adabiyotshunoslikning estetik did va ijtimoiy fikr o'sishiga ta'siri			
3	3-mavzu: Eng qadimgi drama qiyosiy adabiyotshunoslik kontekstida	Adabiy tur, drama, komediya, tragediya, antik teatr, genezis, dialog, harakat, dramatik motiv, estetiklik	Aristotel asarlari Forobiy va Ibn Sino talqinida	Asar poetikasi – komparativistika obyekti	Modernizm tarixi, ijtimoiy, falsafiy, psixologik omillari
4	4-mavzu: Platon, Aristotel, Forobiy, Ibn Sinolarning adabiy-estetik qarashlari	Adabiy turlar, mimesis nazariyasi, qadim yunon dramaturgiyasi, janr, xarakter, fabula, uslub, mimesis, katarsis, perepitiya.	Sharq uyg'onish davri va G'arb Renessansining bog'liqligi	Adabiyotlararo jarayonlarning shakllari	Postmodernizm va intertekstuallik
5	5-mavzu: Sharq va G'arb adabiyotida o'rta asrlar masalasi. Sharq va G'arb renessans adabiyotini qiyosiy o'rganish	Injil, masihiylik(xristian) dini, islom dini, samoviy kitoblar, misteriyalar, liturgik teatr, karnaval madaniyati, ritsar romani, turbadur lirikasi, ritsarlik romanlari, kurtuaz lirikasi	Sharq va G'arb klassisitsizm davri adabiyoti estetikasi	O'zbek adabiyotshunosligida qiyosiy tadqiqotlar. Oybek va jahon adabiyoti	Dunyo romanchiligi va o'zbek romani
6	6-mavzu: Uyg'onish davri badiiy tafakkuri tipologiyasi	Sharq va G'arb hikoyatlari, "Ming bir kecha", "Dekameron", "Don Kixot",badiiy syujet tipologiyasi, "universal odam", "ayollar emansipasiyasi"	Yevropa ma'rifatchiligi va Sharq xalqlari jadidchilik harakati	Jek London va Abdulla Qahhor ijodida badiiy psixologizm	Oybek va Pushkin ijodida peyzaj tasviri
7	7-mavzu: Sharq va G'arb klassisitsizmi: umumiylik va xususiylik	Klassitsizm, klassik, pozitivizm, "taqlid", "oliy did", "klassik uslub", "klassik syujet va obraz", "uch birlik qonuni"	Sharq va G'arb adabiyotida ijodiy metod va oqimlarning adabiy-tarixiy omillari va badiiy xususiyati	Omon Muxtor va Oskar Uayldning badiiy-estetik olami	A.P. Chexov va A. Qahhor hikoyalarida falsafiylik
8	8-mavzu: Sharq va G'arb ma'rifatchiligi tipologiyasi: fransuz va jadid ma'rifatchiligi	Ma'rifatchilik, ma'rifatchilik harakati, Sharq ma'rifati, G'arb ma'rifatchiligi, jadid adabiyoti	Sharq zamonaviy adabiyotining vujudga kelish omillari	Alisher Navoiy va Vilyam Shekspir ijodida badiiy tamoyillar mushtarakligi va o'ziga xoslik	Sharq va G'arb adabiyotidagi an'anaviy obrazlar
9	9-mavzu: : Sharq va G'arb badiiy tafakkurida sentimentalizm, romantizm, naturalizm, realizm	Sentimentalizm, "sentiment", sentimental yozuvchi uslubi, romantizm va romantika, romantizm ideali, natualizm, realizm,		Shaq va G'arb roman nazariyasiga doir maqolalarini qiyosiy o'rganish.	O'zbek romanlarida antik obrazlar

Scanned with ACE Scanner

		tanqidiy realizm, oliy realizm			
10	10-mavzu: XIX-XX asrlar Yevropa romanchiligi va sharq zamonaviy nasri. Yevropa modernizmi va XX asr yangi o‘zbek adabiyoti	Roman janri, ma’rifatchilik romani, romantizm, naturalistik roman, realistik roman, roman syujeti, roman kompozitsiyasi, roman qahramoni. Modernizm, “absurd qahramon”, modernistik ramz, ma’nisizlik, yolg‘izlik, “o‘zbek modern adabiyoti”, postmodern, adabiy oqim		Badiiy asarni tahlil qilishda tipologik komponentlarni belgilash. J.Bayron va A.Cho‘lpon she’rlarining qiyosiy tahlili	Abadiy mavzular va ularning qiyosiy talqini

III. Fanni o‘qitilish natijalari / shakllanadigan kompetensiyalar

Ushbu fanni o‘zlashtirish natijasida, talabalar quyidagi ko‘nikmalarga ega bo‘ladi:

- Sharq va G‘arbning shoh asarlarini o‘rganish va estetik tahlil etish, bu asarlarning insoniyat hayotidagi ahamiyatini tushuntirish, jahon adabiyotining davrlari, asosiy figuralari, epik, lirik, dramatik asarlari haqida ma’lumotga ega bo‘lish, ularni Sharq va o‘zbek adabiyoti namunalari bilan qiyosiy o‘rganish haqida tasavvurga ega bo‘lishi kerak; **(bilim)**;
- milliy va umuminsoniy adabiy-nazariy an’analarning o‘zaro bog‘liqligini, Sharq va G‘arb dunyosida madaniy, adabiy hayotning bir-biriga ta’sirini bayon qilib berish, adabiy oqim va metodlari, tarixiy taraqqiyot bosqichlari, milliy adabiyotimiz bilan umumiy hamda tipologik jihatlarini tizimli tushunish, tahlil etish va ulardan foydalana olishi lozim; **(ko‘nikma)**;
- Markaziy Osiyo, jumladan, Mavorounnahrdagi qulay geografik sharoit mintaqada madaniyat, adabiyotning juda qadimgi davrlarda shakllanishiga sabab bo‘lganligini adabiyot, san’at asarlari misolida isbotlab berish, o‘zbek adabiyotining jahon adabiyoti kontekstidagi qonuniy o‘rnini anglash va baholash, mavjud adabiy manbalar asosida ilmiy xulosa va nazariy umumlashmalar chiqara olish ko’nikmalariga ega bo’lishi kerak. **(malaka)**.

IV. Ta’lim texnologiyalari va metodlari

- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (aqliy hujum, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlar qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar

V. Kreditlarni olish uchun qo‘yiladigan talablar

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.

Asosiy adabiyotlar:

1. Jo‘raqulov U., Hamroyev K. Qiyosiy adabiyotshunoslik. - T.: Lesson press, 2021.
2. Xalliyeva G. Qiyosiy adabiyotshunoslik. - T.: Akademnashr, 2020.
3. Qosimov A. Ҳамроқулов A., Xo‘jayev. Qiyosiy adabiyotshunoslik. – T.: Barkamol fayz mediya, 2019.
4. Quronov D. Adabiyot nazariyasi asoslari. – T.: Akademnashr, 2018.
5. Quronov D. Adabiyot nazariyasi asoslari. – T.: Akademnashr, 2019.

Scanned with ACE Scanner

Qo‘shimcha adabiyotlar:

1. Жўрақулов У. Ҳудудсиз жилва. – Т.: Фан, 2006.
2. Жўрақулов У. Назарий поэтика масалалари: Муаллиф. Жанр. Хронотоп. –Т. : Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи, 2015.
3. Норматова Ш. Жаҳон адабиёти. – Т.: Маънавият, 2008.
4. Сулаймонова Ф. Шарқ ва Ғарб. – Т.: Ўзбекистон, 1997.
5. Қуронов Д., Раҳмонов Б. Ғарб адабий– танқидий тафаккури тарихи очерклари. – Т.: Фан, 2008.

Axborot manbalari

1. http://natlib.uz – A.Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi sayti
2. http://ensiklopediya.uz - O‘zbekiston Milliy ensiklopediya
3. http://ziyouz.uz – O‘zbek va jahon adabiyoti portal
4. http://ziyonet.uz - O‘zbekiston milliy ta’lim portal
5. http://www.infolib.uz – Pespublika Axborot kutubxona markazi

Guliston davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

Fan/modul uchun mas’ul:

I.Saymuratova – Guliston davlat universiteti “O‘zbek adabiyotshunosligi” kafedrasi dots.v.b., filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Taqrizchilar:

I.Yoqubov – A.Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti “Jahon adabiyoti va qiyosiy adabiyotshunoslik” kafedrasi professori, filologiya fanlari doktori

D.To‘rayeva – Guliston davlat universiteti “O‘zbek adabiyotshunosligi” kafedrasi dotsenti, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Scanned with ACE Scanner